

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Samo pravico zahtevamo!

Po zakonu je Delavska zbornica razredna predstavnik delavstva. Vsak bo po tem duhu zakona razumel, da je ta zavod izključno last delavstva, to je, da delavstvo po svojih svobodnih in tajnih volitvah izvoli svoje zastopnike, ki naj tvorijo plenum in upravni odbor zbornice. Če je pristojna oblast pred leti razpustila odbor zbornice in imenovala v ta zavod novo zastopstvo, je vsakdo to razumel tako, da je to imenovanje le začasno in da pride ponovno do volitev, po katerih bo delavstvo zopet lahko izvolilo svoje prave delavske zastopnike po svoji lastni uvidenosti in volji.

Toda kar naenkrat je tu postal nov položaj. Čeprav smo že večkrat posredovali in zahtevali, da se volitve izvedejo in zbornica zopet postane to, kar zakonu mora biti, to je razredna predstavnik delavstva. Toda te naše zahteve so ostale glas vpajočega v puščavi. Ljudje, ki vodijo danes zbornico, se trdovratno branijo vsaki spremembi in očividno čakajo nekega dogodka, ki bi jim dal stalno pooblastilo za vodstvo tega važnega zavoda. Mi dobro vemo, kaj in kdo je tu zadaj. Toda vprašanje je, koliko je to v korist tem ljudem samim, koliko zbornici in njenemu zdravemu razvoju, koliko pa tudi delavstvu samemu. Prepričani smo, da to ni v korist ne prvemu, ki se samo razgalja pred javnostjo, ne zbornici, ki kot ustanova ne kaže nobene napredka v tem položaju, in ne tretjemu, to je delavstvu, ki bi jim morala biti zbornica njihov ponos in dragoceno sredstvo za svoj gospodarski in duhovni napredek.

Ce mi torej zahtevamo spremembo v delavskih socialnih zavodih, tako pri Delavski zbornici in drugih, zahtevamo le možnost, da naša socialna politika dobi vse predpogoje za svoj zdrav napredek, ki je v današnjem času silno potreben. Temu važnemu našemu načelu bi se morali podrediti vsi činitelji, ki imajo kako besedo pri teh odločitvah. Tu ne smejo odločati nobeni osebni, niti strankarski niti politični razlogi, tu gre za veliko večjo stvar, kot pa so vse te malenkosti današnjega časa.

Je pa to vprašanje tudi naša pravica. Če jo Del. zbornica razredna predstavnik delavstva, naj to tudi bo. Zato ima delavstvo polno pravico, da soodločuje pri Delavski zbornici. Soodločevati pa more delavstvo le po svojih izrazitih zastopnikih, ki jih samo pošlje v vodstvo zavoda. To je njegova pravica. Kdor odreja to pravico delavstvu, mu dela krivico, pa naj bo to Peter ali Pavel. Predvsem pa se moramo čuditi ljudem, ki so odgovorni za ta položaj, ker bi jim po načelih morala biti pravica začetek in konec njihovega dela.

Iz tako resne zadeve, kot je danes vprašanje Delavske zbornice, se ljudje, ki so v vodstvu Delavske zbornice, v »Slovenskem delavcu« naravnost norčujejo iz naše upravičene zahteve. Ne lotijo se vprašanja iz socialne strani, ampak boj za pravično ureditev Delavske zbornice podcenjujejo in smešijo.

Ce je Jugoslovanska strokovna zveza že nad desetletja brez vsake podpore, in če živi

Tri nad vse važna delavska vprašanja

Sedanje težke razmere so potipale celotno stavbo človeške družbe. Že obstoj teh razmer sam dokazuje slabost zgradbe sedanjega družabnega reda. Toda vprašanje nove družbe ne spada za enkrat med dnevne socialne probleme. Med dnevnimi socialnimi problemi, o katerih hočemo pisati, razumemo probleme iz naše socialne zakonodaje. Tudi pri tej odkrivajo sedanje razmere hibe, katere je treba takoj odpraviti.

Sicer so delavske strokovne organizacije že davno odkrile te hibe in zahtevale njihovo odpravo, toda v sedanjih razmerah povzročajo te hibe socialno krizo. S tem pa je nastalo vprašanje, do katerega morajo odločujoči činitelji zavzeti stališče.

I. Odpraviti se mora odredba ministra za socialno politiko in narodno zdravje od 16. aprila 1937. S to odredbo je namreč minister določil, da ne spadajo pod zavarovanje za primer bolezni delavci, ki so zaposleni pri javnih delih. Taki delavci so zaposleni le za primer neizgode.

Ta odredba temelji na uredbi o izvajanju javnih del iz leta 1935, zlasti pa na zakonu o naknadnih izrednih kreditih (§ 7).

Vsa ta določila, kolikor se tičejo zavarovanja delavstva, ki je zaposleno pri javnih delih, so nesocialna.

Nesocialna že v namenu. Namen njih je, da bi se čim bolj zmanjšali izdatki za javna dela. Toda tako zmanjševanje ne sme iti na račun delovnega človeka.

Odredba je nesocialna v svojih posledicah. Znano je, da je ravno stavbno delavstvo izpostavljeno raznim boleznim (prehlad, revmatizem). Tudi delavstvo, ki je zaposleno pri javnih delih. Zaradi tega so zelo pogosta obolenja takih delavcev. Dasi je zbolel pri delu, ki spada samo po sebi pod zavarovanje, ne dobi v primeru obolenja nobene podpore. Taka dela so običajno tako slabo plačana, da si ne more delavec, zlasti še poročen ničesar prihraniti. Zato mora nujno pasti ob boleznih v revščino ali celo v bedo.

Odredba ima še drugo težko posledico za take delavce. Zavarovani so sicer za primer neizgode. Toda s privolenjem ministra za socialno politiko je SUZOR v Zagrebu potisnil vse delavce v enoten razred, in sicer v peti mezdni razred. Plača ne igra pri tem nobene vloge. Višina neizgode rente zavis od odstotka okrnjene delazmožnosti in od višine letnega zavarovanega zaslužka. V petem mezdnem razredu znaša 4.200 din. Če bi bili zavarovani v razredu, v katerega spadajo po svo-

jem zaslužku, bi znašal zavarovani letni zaslužek največ 8.640 din. Torej neizgoda renta bi bila najmanj za polovico višja.

Pa to še ni edini udarec za delavca. Višina letnega zavarovanega zaslužka v primeru obratne neizgode zavis od zaslužka poškodovanca v zadnjem letu pred nezgodo. Delavec gre na primer od dela pri javnih delih na delo v tovarno. Tam dela več mesecev, pa ga doleti nezgoda. Za dobo, ko je delal v tovarni, se bo vzela njegova dejanska plača za podlago zavarovane mezde, za dobo pa, ko je bil zaposlen pri javnih delih, se vzame zavarovana meza petega razreda, to je 14 din.

Nadaljnji udarec. Za primer brezposelnosti je zavarovan le tisti delavec, ki je zavarovan tudi za bolezen. Nesocialna odredba prikraja delavca še pri brezposelnih podporah, če postane brezposeln.

Zaradi tega je nujno potrebno, da se ukine ta odredba. Pa ne le ta odredba, ampak sploh vse druge odredbe, ki oproščajo državo od obveznosti obstoječe socialne zakonodaje. Država mora biti za zgled socialnosti, ne pa nasprotno.

II.

Zaradi draginje so padle že dovoljne neizgode rente najmanj za polovico. S tem se je socialni položaj neizgodnih rentnikov, ki že pred nastopom draginje ni bil rožnat, zelo poslabšal. Sedanje stanje neizgodnih rentnikov je naravnost obupno. Še posebej je obupen položaj vdov in otrok.

Odpomoč je nujna. Brezpogojno in brez oklevanja se morajo priznati neizgodnim rentnikom draginjske doklade. Vdove in otroci morajo biti deležni poleg draginjskih doklad še družinskih doklad.

Pa bo kdo vprašal: Od kod sredstva? Nekaj zavarovanja, ostalo država. Če gre za rešitev človeka, mora biti denar na razpolago.

III.

Zavarovanje za primer onemoglosti, starosti in smrti se bo pričelo izvajati. Podpore v primeru smrti so že pričeli podeljevati, podpor ob onemoglosti pa bodo mogli biti zavarovanci deležni leta 1941.

Kdor ne pozna resnice, bo menil, ko sliši o zavarovanju za primer onemoglosti, starosti in smrti, da je prizadeti saj za silo preskrbljen, ko nastopijo navedeni primeri. Ta se pa bridko vara.

Kakor že omenjeno, se je pričelo za-

varovanje ob smrti že izvajati, ker zakon predpisuje, da mora biti umrli pred smrtjo najmanj dve leti zavarovan. Kdor je bil od 1. septembra 1937 dalje nepretrgoma zavarovan, je bil zahtevani pogoj izpolnjen že 1. septembra 1939.

Kakšne podpore dobivajo vdove? Neverjetno se sliši, pa je res. Po 35 din na mesec. Videti je kakor norčevanje iz zavarovanja.

Pa zakaj tako? Uredba o izvajanju zavarovanja določa, da plačujeta prispevke za zavarovanje polovico zavarovane, polovico pa delodajalec. Na ljubo kapitala je bil določen odstotek prispevka zelo nizko — samo 5 odstotke zavarovane mezde. Kapital najbrž sicer ne bi pristal na izvedbo zavarovanja, politika pa je potrebovala zavarovanje zaradi svojega položaja v javnosti.

Že pričetki izvajanja zavarovanja dokazujejo, da ne more doseči svojega namena pri sedanjih prispevkih. Primer: Povprečna zavarovana meza torej znaša 24 din (8 m. r.), tri odstotni prispevek znaša na mesec 18 din, na leto 216 din. Ob smrti člana ima vdova pravico do triletnih podpore v višini ene četrtine možne rente ali možne pravice do rente. Če bi bil mož zavarovan od 1. septembra 1937 vedno v 8. m. r., bi znašala njegova pravica do rente 1. septembra 1940 1.712 din letno. Za ženo torej 432 din na leto ali na mesec 36 din.

Tak način ne pomeni rešitve problema, ampak povzroča le vzemirjenje in nevoljo med prizadetimi. Pod takimi okoliščinami mora nujno splahneti vsako zaupanje v socialno zavarovanje. Reorganizacija je nujno potrebna, in sicer tako, da se bodo zvišali prispevki za zavarovanje za primer onemoglosti, starosti in smrti.

Ali je taka zahteva upravičena? Neupravičenost ali upravičenost te zahteve bo najbolj razvidna iz primerjave prispevkov zavarovancev iz drugih panog v državi in zavarovancev v drugih državah.

Ta primerjava nudi naslednjo sliko:

Rudarji plačujejo za pokojninsko zavarovanje do 14%, nameščenci pa 12%.

V Češkoslovaški znaša prispevek za zavarovanje 5,5%, v Bolgariji 4 leve tedenske, v Poljski 5,2%, v Argentini 13%, v Belgiji 7%, v Braziliji 3%, v Čile 6%, v Ekvadorju 10%, v Franciji 11%, v Grčiji 3%, na Kubi 4,5%, v Luksemburgu 4%, v Nemčiji 5% od tedenskega zaslužka.

Iz te primerjave vidimo, da znaša nizek prispevek le v državah, v katerih je tudi življenjski standard nizek. Poleg tega prispeva v večini državah svoj del tudi država, v Rusiji gredo prispevki za zavarovanje v celoti v breme države odnosno gospodarstva. Tudi Anglija, Nemčija in Francija mnogo prispevajo za starostno in onemoglostno zavarovanje.

Tudi pri nas bomo morali iti ista pota, če hočemo izgraditi res moderno in zadostno zavarovanje. V tem pogledu je JSZ napravila na merodajnih mestih potrebne korake.

Zamudil si vlak?

To se ti ne bo več pripetilo, če boš kupil naš „Delavski koledarček“, v katerem boš našel vozni red, poleg tega pa še mnogo koristnih stvari. Koledarček stane 8 din, s svinčnikom 9 din.

tudi brez podpore od Delavske zbornice (ki pa je bila predvsem namenjena le za strokovno izobrazbo članstva in še ta le v majhni meri), smo dovolj dokazali, da smo zmožni samostalnega življenja. Ravno to vprašanje je važno za delavsko gibanje in radevedni smo, kaj bo z dično ZZZ, ko ne bo več zajemala iz zakladnice Delavske zbornice svojih življenjskih virov. Takrat bomo šele videli, koliko ima ZZZ v sebi lastne življenjske sile. Danes, ko se hrani s prispevki vseh delavcev in ko ima svojo hrbenico v političnem položaju, je gospodom lahko. Tem gospodom življenje ni več resnost, ampak igrača in s tem postajajo

že neresni. Dolžnost odgovornih činiteljev je, da pogledajo zadevi resno v obraz in napravijo to, kar delavstvo terja od njih, to je, da upravičene zahteve tudi upoštevajo v polni meri.

Mi zahtevamo samo pravico in ničesar drugega. Tej se pa ne bo mogel nihče izogniti, ker zmagala bo prej ali slej. Delavstvo vzdrži svoje strokovno organizacijo zavestno, dela za njo in z njo vred živi in se bori, zahteva pa tudi, da se ono po svoji organizaciji tudi upošteva. Vsake neslanosti pa odločno odklanja, ker delavska borba ni danes noben »teater«, v katerem bi slučajni igralci dobro živeli, gledalci pa ploskali.

Strokovna poročila —

Brezposelne podpore tudi sezonskemu delavstvu!

Izredne razmere, ki so letos zaradi dogodkov v svetu imele svoj odmev in posledice tudi pri nas, so najbolj občutno prizadele gradbeno delavstvo.

Zaradi vpklicev na orožne vaje, velik del sezonskega delavstva v času najboljše sezi je ni imel prilike kaj zaslužiti. Sedaj v jeseni pa je delo bilo močno ovirano zaradi stalnega deževja. Poleg te neprilike, da letos sezonsko delavstvo ni moglo v letnem času nič zaslužiti, smo dobili še silno draginjo. Že tistim delavcem, ki imajo stalne in redne dohodke, primanjkuje potrebnih sredstev, da bi pokrili najnujnejše življenjske potrebe, kaj naj bo potem z družinami, katerih družinski očetje so bili čez poletje v vojaški službi, a sedaj na zimo so brez vsakega dela.

Gotovo je, da bo v teh družinah v bodočih dneh zavladala velika beda in pomanjkanje. Sicer imajo nekateri ped zemljo in bome domove, toda to še ni daleč dovolj, da bi mogli prehraniti preko zime številne družine. Ravno zaradi tega, ker jim boma kočica ne daje potrebnih sredstev za življenje, mora sezonski delavec spomladi na stavbe in tako čez poletje nekaj zaslužiti za zimse mesece. Letos tedaj zaradi izrednih razmer, ki vladajo tudi pri nas, to v veliki meri ni bilo mogoče.

Ker so tedaj v tem pogledu nastopile posebno za sezonsko in gradbeno

delavstvo izredne in nevzdržne razmere, je prav in tudi potrebno, da sežemo po izrednih ukrepih in temu delavstvu kar je v danih razmerah mogoče pomagamo.

Sezonsko delavstvo že v povsem normalnih razmerah težko pride do rednih brezposelnih podpor pri Javni borzi dela. Letos postaja to vprašanje še toliko bolj pereče in aktualno. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi se letos dali za te delavce pri Javni borzi dela na razpolago posebni krediti, na podlagi katerih bi sezonsko delavstvo, posebno očetje številnih družin prejemale brezposelno podporo.

Sicer smo dobili informacijo, da je uprava Javne borze dela v Ljubljani že sprejela sklep, da se sezonsko delavstvo povsem izenači glede pravic do prejemanja brezposelnih podpor z ostalimi delavci. Kolikor bodo tedaj sezonski delavci imeli zavarovanja pri bolniški blagajni, toliko bodo tudi deležni brezposelnih podpor, ako se bodo za to pravočasno pobirali.

Zaradi navedenih razmer pa mnogo sezonskih delavcev kljub temu, da bodo v pravicah do podpor izenačeni z ostalimi delavci, ne bodo prišli do brezposelnih podpor. Zato smo mnenja, da je naš predlog v tem pogledu še vedno aktualen in bo vsekakor treba tudi v tej smeri nekaj ukreniti.

Delavstvo tovarne „Štora“ iz obratov Št. Vid in Gameljne v mezdni borbi

Že delj časa stoji delavstvo tovarne »Štora« iz obratov v Št. Vidu in Gameljni v mezdni gibanju. Bilo je že več razgovorov med zastopniki podjetja in delavstva, na katerih pa ni prišlo do pozitivnih uspehov. Kakor v Jaršah je JSZ stavila tudi tovarni Štore predlog, naj se v zvezi z novo uredbo o minimalnih mezdah izvede pre-kategorizacija vseh delavskih mezd. Na razgovorih je vodstvo podjetja vzelo predlog na znanje in v preučitev. Pri drugih razgovorih je zastopnik podjetja izjavil, da vodstvo podjetja ne more sprejeti predloga JSZ, pač pa je pripravljeno, da deloma po uvidevnosti starejšemu delavstvu zviša urne mezde. Zastopniki delavstva na ta predlog v celoti nikakor niso mogli pristati. Podjetje je tudi izjavilo, da splošne pre-kategorizacije delavskih mezd ne more izvesti zaradi stališča Zveze tekstilnih delodajalcev. Zveza tekstilnih delodajalcev v načelu odklanja vsako zvišanje plač delavstvu, razen tistemu, ki z draginjskimi dokladi ne dosega minimalnih mezd. V zadnjem času je vodstvo podjetja predstavilo k drugemu delu tudi predsednika delavskih zaupnikov v obratu Št. Vid. Zastopniki delavstva so na razgovorih izrazili željo, da se zaupnico premesti na staro mesto. Zastopniki delavstva so tudi izjavili, da tega nikakor ne morejo dovoliti, kakor tudi, da tega tudi delavstvo nemo-re dopustiti in da odločno zahteva, da se zaupnico postavi na njeno staro mesto. Vodstvo podjetja na željo zastopnikov delavstva ni pristalo.

Dolžnost zaupnikov delavstva je, da mu pojasni dejanski stan. V ta namen sta bila 21. in 27. t. m. sestanka delav-

stva iz obratov Št. Vid in Gameljne. Na sestankih se je delavstvu pojasnil dejanski položaj. Delavstvo je na sestankih sklenilo, da vztraja pri svojih zahtevah. Odločno stoji tudi na stališču, da nikakor ne more dopustiti, da bi se delavske zaupnike prestavljalo k drugemu delu in jih zaradi vršitve zaupniške dolžnosti na prikrit ali neprikrit način preganjalo. V tem pogledu je delavstvo tudi podpisalo zato potrebne resolucije in JSZ naročilo, naj jih predloži vodstvu podjetja. S tem je delavstvo pokazalo svojo odločno voljo, kakor tudi svojo povezanost in skupnost. Delavstvo smatra, da je bilo k temu svojemu koraku prisiljeno z zavestjo, da se želje in zahteve od njegove strani popolnoma upravičene. Vsak, kdor koli opazuje borbe delavstva, lahko uvidi, da je delavstvo pri vseh svojih akcijah in borbah nastopalo na način dostojnosti. Zato tudi upa, da bo vodstvo podjetja tudi v tem pravcu zavzelo svoje stališče s tem, da želji in zahtevi delavstva ugoditi.

Papirničarji v Radečah dosegli ponovno zvišanje plač

Radeški papirničarji zaposleni v podjetju bratje »Piatnik« so letos v januarju stopili v JSZ. Kot da bi vedeli, kako časi prihajajo za delavstvo, ki bo le tam moglo za silo kljubovati draginji, kjer bo v pravi delavski strokovni organizaciji. V zaupanju, ki ga je pokazalo radeško delavstvo JSZ, ni bilo varano. Jugoslovanska strokovna zveza jim je pokazala takoj pravo strokovno delo, ki so se ga z odločno voljo poprijeli in dosegli tudi lepe uspehe. Takoj po vstopu v organizacijo so predložili podjetju vlogo za zvišanje plač in po celodnevni pogajanji, pod vodstvom predsednika papirniške zveze JSZ tov. Pangeršiča, dosegli povišek, za poročene 70 za samske pa 69 par na uro. V juliju so zopet s sodelovanjem centrale dosegli draginjske doklade po 50 par na uro.

Poleg navedenega zvišanja je bilo še krog 50 delavcem in delavkam z nižjimi zasluški, posamezna doseženo zvišanje od 25 do 50 par. Urejenih je bilo tudi več drugih stvari v korist delavstva, bodisi, da so intervenirali zaupniki sami, ali pa da je bil tudi navzoč zastopnik centrale.

Ker je pa draginja prav v zadnjih mesecih s podvojeno silo dvignila cene življenjskih potrebščin, so papirničarji ponovno stopili v mezdno gibanje in stavili podjetju odgovarjajoče zahteve. To pot so bila pogajanja precej težavna. Podjetje je navajalo te-

Minimalna plačilna lestvica za mizarske pomočnike še vedno ni predpisana

Že dalj časa vodijo delavske strokovne organizacije borbo, da bi se za mizarske pomočnike v smislu uredbe o minimalnih mezdah predpisala tarifna lestvica. Vsa prizadevanja, da bi sklenili kolektivno pogodbo, so ostala brezuspešna. Že pred uveljavitvijo nove uredbe o minimalnih mezdah je imela banska uprava vse potrebne podatke za predpis minimalne lestvice. Ker je sedaj prišla nova odredba o minimalnih mezdah, je seveda tudi to vprašanje nekoliko zastalo. Delavske strokovne organizacije pa so vsaka od svoje strani sporočile banski upravi svoje predloge. JSZ je v tem smislu poslala banski upravi. Inšpekciji dela, vlogo naslednje vsebine:

Delavske strokovne organizacije so na konferenci, katera se je vršila 29. avgusta tega leta v Delavski zbornici v Ljubljani, podrobno preučile položaj in razmere mizarskih pomočnikov. Ker delodajalci na vse poizkuse, da bi se dosegel sporazum in uredilo vprašanje plač mizarskih pomočnikov, to stalno odklanjajo, so mizarski pomočniki stavili zahtevo, da naj se predpiše tarifna lestvica v smislu določil člena 14. B uredbe o določanju minimalnih mezd.

Delavske strokovne organizacije so preko Delavske zbornice iz navedene konference poslale banski upravi daljši referat, v katerem so to zahtevo točno formulirale.

V tem času pa je na podlagi nove ministrske uredbe o minimalnih mezdah bila predpisana nova minimalna mezda 4 din na uro. Zaradi tega je tudi ban dravske banovine predpisal za mašo banovino novo minimalno mezdo. Na podlagi tega je sedaj dana možnost, da se dokončno reši tudi vprašanje predpisa minimalne tarifne lestvice za mizarske pomočnike.

Predlagana minimalna tarifna lestvica za mizarske pomočnike je nujno potrebna, ker bo sicer v mnogih primerih ostala predpisana minimalna mezda za nekvalificirane delavce kot maksimalna. Ker je delo mizarskih pomočnikov kvalificirano, je zato nujno, da se plače teh pomaknejo višje od navedenih delavcev. To pa se bo zgodilo le z uveljavitvijo oziroma ako ban predpiše minimalno tarifno lestvico, za kar so podani vsi potrebni pogoji.

V lestvico, katera je bila predložena v vlogi Delavske zbornice od 29. avgusta tega leta p. n. naslovu, vstavite nove tarife in to v odstotnem razmerju, ki bo odgovarjalo v načrtu predlagani minimalni plači za nekvalificiranega delavca in po banu odrejeni minimalni plači (3:4,50 = 50%).

Prepričani smo, da bo cenj. naslov upošteval upravičeno željo mizarskih pomočnikov in v celoti ugodil njihovu predlogu.

Ne vemo, zakaj se to vprašanje še vedno zavlačuje, ker sedaj ni za to po-

trebnih razlogov. Da strokovne organizacije oziroma mizarski pomočniki zahtevajo predpis te lestvice, je vzrok v tem, ker bi sicer ostale sedaj določene minimalne mezde kot maksimalne. Ker so te mezde določene za minimalne za nekvalificirane delavce, bi seveda bilo zelo krivično, ako bi morali za take mezde delati kvalificirani delavci. Zato je zahteva po predpisu minimalne tarifne lestvice od strani mizarskih pomočnikov povsem utemeljena in upravičena. Kvalificirano delavstvo mora za svoje delo prejeti višji zaslužek kot je ta določen za nekvalificirane delavce.

Ker so z novo uredbo o minimalnih mezdah dani za to vsi potrebni pogoji, pričakujemo, da se bo ta lestvica od strani oblasti čim prej predpisala.

Delavstvo tovarne »Intex« v Kranju se spet prebujaja

V tovarni »Intex« v Kranju vladajo prav posebne razmere. Urne plače, kakor tudi razne akordne postavke v tej tovarni nikakor niso v skladu z zakonitostjo. Tovarna se stalno povečava in ima zaposlenega okrog 700 delavcev. Novi delavci so po večini mlajši in nedostopni za kako pravo strokovno delo. JSZ je imelo pred stavko leta 1936. v tej tovarni svojo najboljšo postojanko v Kranju. Po stavki pa je bilo delavstvo izven vsake strokovne organizacije. Položaj, ki je privedel delavstvo zaradi pomanjkanja surovin v izredno težke razmere je dal povod, da je nekaj starejših delavcev v zadnjem času vendar pričelo misliti na potrebo strokovne organizacije. Več tednov so se vršili ožji sestanki, katerih se je udeleževalo le nekaj zavednih delavcev, na katerih se je deloma proučil dejanski položaj v tovarni. Uspeh teh razgovorov je bil, da je nujno, da se delavstvo pojasni dejanski položaj.

Tako sta bila v soboto 26. oktobra dva sestanka, in sicer ob 2 popoldne in ob 10 zvečer. Sestanka sta bila zelo dobro obiskana; znak, da je tudi delavstvo tovarne »Intex« prišlo do prepričanja po potrebi organizirane borbe. Sestanka je vodil predsednik strokovne skupine tekstilnega delavstva tov. Pešek, poročala sta pa tov. Silar in tajnik Pestotnik.

Tov. Silar je v podrobnem nakazal mizarni položaj tekstilnega delavstva. Edina opora delavstvu so bili do zadnjega časa delavski zaupniki, če so imeli oporo od strani delavstva. Te opore zaupniki v tovarni »Intex« niso imeli, ker se delavstvo ni prav nič zanimalo za svoj dejanski položaj. V svojem nadaljnjem izvajanju je ome-nil tudi delovanje zaupnikov v tovarni »Jugobruni«. Med drugim je tudi nakazal položaj delavstva tovarne »Jugobruna«, kateremu se upošteva vsaj nekatere pravice, dočim delavstvo tovarne »Intex« niti tega nima.

Tajnik Pestotnik je poročal o povdigu strokovnih organizacij, ki so ga pričele za izboljšanje položaja tekstilnemu delavstvu. Do sedaj je ta akcija bolj podpornega značaja. Vendar še ni doprinesla dosti pozitivnih uspehov. Vzrok temu je nezavednost delavstva. Omenjal je potek konferenc, ki sta bili 5. in 20. septembra na kr. banski upravi v Ljubljani. Uspeh teh konferenc je bil, da se je tudi na drugi strani pričelo resno misliti, kako tekstilnemu delavstvu v času nezaposlenosti nuditi gnetno pomoč. Ustanovili so bo zato potreben podporni sklad, iz katerega bi delavstvo v času brezposelnosti, kakor tudi v času svoje nepopolne zaposlitve prejemalo denarno podporo. Pričakovati je, da se bo v kratkem pri kr. banski upravi vršila ponovna konferenca, na kateri bi se dokončno sprejel pravilnik o upravljanju sklada, katerega osnutek je že pripravljen. Omenil je tudi povišanje plač v zvezi z novo uredbo o minimalnih plačah, kakor tudi o uveljavitvi nove kolektivne pogodbe.

Po poteku obeh sestankov se je delavstvo odločilo, da pristopi v strokovno organizacijo. S tem je podan nov dokaz, da JSZ pridobiva med tekstilnim delavstvom v Kranju na terenu. Na drugi strani naj pa ima delavstvo popolno zaupanje vanjo. V to skupnost pa vabimo tudi delavstvo še iz ostalih tovarn, da bo ta borba čimbolj popolna in uspešna.

Anketa za zvišanje pokojnin rudarskim upokojevcem naj se skliče čimprej

V zadnji številki »Delavske pravice« smo napisali, da bo treba čimprej nekaj ukreniti, da bi se dobila potrebna sredstva za zvišanje pokojnin staro, pa tudi novoupokojevcem bratovskih skladnic.

Na predlog delavskih strokovnih organizacij bo verjetno še v prvi polovici novembra od strani kr. banske uprave sklicana posebna anketa delodajalcev in delojemalcev, na kateri se bo to pereče vprašanje preučilo in skušalo najti potrebna sredstva, da se bo rudarskim upokojevcem vsaj malo pomagalo.

Mnenja smo, naj se to vprašanje nič ne zavlačuje in čimprej skliče predvideno anketo.

Do naših krajev

Preserje pri Kamniku

Naša skupina lesnega delavstva je imela v nedeljo članski sestanek, ki se je vršil v gostilni Kriškar v Jaršah. Položaj, ki je nastal pri nas zaradi prehoda od starega na novega gospodarja, je med delavstvom zaradi odpovedi vsemu delavstvu silno težak. V soboto bo potekel vsem odpovedni rok in ne vemo ali bomo prihodnji teden še zaposleni. Razumljivo je, da je zaradi tega prišlo na sestanek vse delavstvo razen nekaj izjem, ki pa so bili zadržani. Udeležba je bila nad 70 delavcev. Predsednik skupine je pojasnil položaj in po kratkih navodilih dal besedo predsedniku JSZ tovarišu Srečku Zmuru. Tov. predsednik je v svojem daljšem govoru označil vso veliko skrb, ki jo ima in bo imela z nami naša centrala. Obljubil nam je tudi vso pomoč v imenu centrale in obljubil vsa potrebna posredovanja, katera bodo prišla v poštev. Poudaril pa je tudi veliko potrebo skupnosti med članstvom prav sedaj, kaj je za nas tako važen čas. Vsaka kršitev naše skupnosti bi bila lahko usodopolna za vse. Razpravljali smo še o drugih aktualnih vprašanjih in se je sestanek v splošno zadovoljnost končal.

Zagorje

Poročil se je član naše skupine tov. Končina Franc z gđc. Maru Amalijo. Odbor jima želi v zakonu obilo sreče in božjega blagoslova.

Tovariš tajnik poziva tiste člane naše skupine, ki se preselijo v drugo stanovanje, da mu pravočasno javijo preselitev, da spremenimo naslov za »Delavsko pravico«.

Radeče

V nedeljo 20. t. m. smo imeli pri nas širšo sejo strokovne skupine lesnega delavstva iz »Pete« in »Izolite«. Vidimo, da naše članstvo nikakor še ni zrelo za strokovno delo. Nikakor ne zadoštuje, da članstvo plača članarino, pač pa mora celokupno sodelovati z odborom, katerega si je izvolilo. Odbor sam nima moči, če mu članstvo ne pomaga in ga ne podpre s tem, da pride na sestanek in pokaže zavednost. Zdi se, da nezavedneži, ki sestanke bojkotirajo, ne čutijo potrebe za iz-

boljšanje delavskega položaja. Časi so resni za naš delavski stan, zato moramo biti tesno združeni, sicer se nam lahko zgodi, da si sploh ne bomo mogli več pomagati, če zamudimo trenutke, ki se nam ponudi. Upamo, da se prihodnjič pokažete bolj zavedne ter obiščete naše sestanke polnoštevno.

Vič — Brdo

Opekarsko delavstvo, zaposleno v tovarnah na Viču je imelo 26. oktobra sestanek v gostilni Jamnik. Udeležba ni bila najboljša. Res pa je, da je prav takrat nalival precejšen dež in tako otežkočil prihod marsikateremu delavcu. Tov. Kovač nam je zelo razumljivo pojasnil novo uredbo o najnižjih mezdah in dovolj jasno opozoril delavstvo, naj bo budno in delavno, da si bo s strokovno organizacijo pomagalo glede plač navzgor — kakor gre tudi draginja vsak dan navzgor! Vedeti pa morajo to tudi tisti delavci, ki jih na sestanku ni bilo. Vsak naj ve, da bo delavska strokovna organizacija storila vse za delavstvo le tedaj, če bodo tudi delavci storili svojo dolžnost do organizacije. Vsi člani, ki ste ob koncu sezone v zaostanku s članarino, jo takoj prinesite blagajniku ali kateremu od zaupnikov. Kdor članarino nima poravnane tudi »Delavske pravice« ne bo dobival. Spomladi, ko se bo delo na novo pričelo, se bomo zavzeli najprej za one, ki bodo najbolj zavedni in točni do organizacije.

Ljubno

Na prošnjo Jugoslovanske strokovne zveze je sklicalo sresko načelstvo v Gornjem gradu 25. oktobra za zagorje gornjegrajskega sreza razpravo, da se njihovi zasluži prilagode novim minimalnim mezdam. Ker so akordni zasluži zagorjev določeni na podlagi računanja minimalne mezde in zakonito pripadajočega 50% pribitka za več kot deseturno delo, je treba sedaj njihove zasluži prilagoditi novim minimalnim mezdam.

Delavsko zastopstvo je stavilo predlog, da naj znaša plača za splav pri lastni hrani, na osnovi nove minimalne mezde 157 din, pri gospodarstvi hrani pa 127 din. Hrana naj bi se torej računala 15 din na dan. Gospo-

darjem se je zdel ta predlog nemogoč ter so bili posamezni mnjenja, da bi ukinili akord in plačevali od ure. Izjavili pa so, da nimajo pooblastila, da bi kaj podpisovali v imenu vseh. Ker so tudi delavski zastopniki izjavili, da sprejmejo urno plačo, ker bodo pri 15-urnem dnevnem delu, čeprav dobijo samo zakonito predpisano plačo, le precej zaslužili, si je okrajno načelstvo stavilo nalogo, da ob priliki občnega zbora obrtne zadruge v Rečici opozori gospodarje, da je treba delavske zasluži prilagoditi novim minimalnim mezdam.

V nedeljo, dne 3. novembra bo v Ljubnem ob pol 2 popoldne pri »Korošču« sestanek. Tega sestanka se udeležijo vsi organizirani zagorji, da se pogovorimo o raznih stvareh. Udeležijo se pa naj tudi ostali gozdni delavci, da bodo slišali, kako je z zadevo poviška njihovih plač.

Solčava

Ker že delj časa ni bilo nobenega sestanka, potrebno pa je, da se o marsičem porazgovorimo, bo sestanek naše strokovne skupine lesnega delavstva v nedeljo 3. novembra ob 10 popoldne v prostorih gostilne Potočnik, po domače Kautman v Solčavi. Na sestanku pride zastopnik centrale. Spričo razmer v katerih se nahajamo bo sestanek važen, zato vabimo vse člane, da se ga polnoštevno udeležijo.

Trbovlje

»Za vsako ceno hočem nekaj pomeniti.« Tako si misli sodrug Keršič Fric, rudar iz Trbovelj, ki je izdal lepak, v katerem demagoško kritizira postopanje strokovnih organizacij. Češ, da so iste izdale rudarsko delavstvo pri mezdni razpravi 15. oktobra t. l.

V lepaku poudarja Keršič, da je na predkonferenci delavskih organizacij, ki je bila 10. oktobra v Delavskem domu v Trbovljah, stavil razne predloge, ki se morajo kot predlog za spremembo obstoječe pogodbe postaviti TPD. Vseh 16 takrat navzočih zastopnikov strokovnih organizacij pa dobro ve, da je Keršič na tej konferenci popolnoma molčal, ko je zastopnik Delavske zbornice g. Stanko vprašal delegate, če se strinjajo s predlogom, ki so ga po dolgi debati postavili zastopniki organizacij. Sodruga Groznik je postavil nekaj predlogov, Keršič pa prav molenega.

Nadalje poudarja v lepaku, kako se je pri razpravi 15. oktobra boril za boljše plačilne pogoje rudarjev. Bodi

mu povedano, da zastopniki družbe na tej razpravi niso niti slišali kak glas ima Keršič, veliki rudarski borec, ki se v letaku oznanja za edinega rešitelja rudarskega delavstva. Keršič pripoveduje med drugim, da so zastopniki strokovnih organizacij kapitulirali na pogajanjih pred TPD. Glede tega bodi povedano, da so strokovne organizacije, oziroma njihovi zastopniki vedno morali nekaj popuščati, ker taki kot je Keršič, stavijo na predgovorih vedno zahteve, ki niso dosegljive. Če pa je bila to po njegovem res kapitulacija, zakaj pa pri razpravi Keršič ni vztrajal pri zahtevi, ki je bila družbi postavljena? Nasprotno, pri vsaki postavki je molčal kot grob.

Temu g. proletarcu je potrebno brez oklevanja povedati tudi to, da če bi bil on sam pri razpravi, bi gotovo delavstvo od prejšnjih plač še kvečjemu zgubilo. Zakaj? Ko je Keršič prišel do razprave v Trbovlje, je izjavil, da ne gre k nobeni razpravi več, ker sploh ni ničesar razumel in da so bile na razpravi same cifre, s katerimi so se morali delegati baviti. No, če je sum bil tako šibek, zakaj se po letakih dela tako zmožnega in pripoveduje, da so le drugi krivi, da delavstvo ni dobilo več pri tej razpravi? Prav lahko je uganjati demagogijo človeku, ki se ne čuti odgovornega pred delavstvom ali organizacijo, katere Keršič itak nikjer ne predstavlja. In pri pomniti je treba tudi to, da bo delavstvo takrat največji siromak, kadar ga bodo vodili taki in enaki, kot je Keršič. Takrat tudi delavstvo ne bo nikdar zvedelo resnice, pač pa vedno samo laž, kot jo je postavil v svoj izdani letak ta delavski odrešitelj. Vemo, da so mu ga napisali drugi, vemo tudi, da kaj podobnega ni Keršič sam zmožen. Mi vemo le, da je izdal ta letak z bojazni pred svojimi, ker če bi ga on ne, bi ga njegovi izdali proti njemu, kot so storili po razpravi dne 12. septembra t. l.

Maribor

Sklep zadnje širše seje tekstilne skupine je bil, da se vrši ponovna seja v soboto dne 2. novembra t. l. v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze, Sodna ulica 9-III (Delavska zbornica) ob 8 popoldne. Ker se bo na tej seji obravnaval in sklepal samo novi material, je udeležba za vsakega člana skupine strogo obvezna, prav tako tudi za obratne in organizacijske zaupnike ter njihove namestnike.

Musek K. Vitko:

Po arhivu JSZ

II.

Zadnjič smo segli v dobo, ki nam je kolikor toliko že blizu, pomudili smo se pri tridesetletnici krščansko socialističnega gibanja na Slovenskem. Danes pojdemo v zgodovinsko leto 1918., ko se je na razvalinah stare avstro-ogrške monarhije začela urejati država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so živeli v avstro-ogrskih deželah in ki se je pozneje združila s kraljevino Srbijo v novo državno enoto.

Že v tistih dneh se je krščansko socialistično delavstvo, ki je bilo združeno v JSZ, dobro zavedalo svojih nalog in dolžnosti, ki jih ima do družbe, predvsem pa delavstva. Na shodu JSZ, ki se je vršil, kakor priča arhiv iz teh dni, v petek 22. novembra 1918, ki ga je vodil poslanec Gostinčar in na katerem so poročali uradnica Ivanka Klemenčič, Gostinčar in Alojzij Kocmur in sta se debate udeležila Komljanec in Kremžar, se je soglasno sklenilo, da se odpolje narodni vladi v Ljubljani resolucije, ki postavljajo delavske zahteve, ki jih naj narodna vlada SHS v Ljubljani pri izgraditvi nove države upošteva.

Prav posebno nas zanima tisti del »delavskih zahtev«, kakor imenuje resolucija dopis, ki ga je JSZ poslala narodni vladi SHS v Ljubljani pod opr. št. 9.517, ki govori o političnih pravicah delavstva in njegovih političnih zahtevah v tistih dneh. Naj navedem ta del resolucije v izvirniku.

Zahtevamo:

1. Vso postavodajo naj preveva socialni duh, z drugo besedo: Vsa postavodaja naj sloni na krščanskih načelih.
2. Splošno in enako, direktno in tajno, aktivno in pasivno volilno pravico po proporenem načinu za moške in ženske v vse postavodajne in avtomatne zборе.
3. Zborovalno svobodo.
4. Svobodo združevanja.

5. Svobodo tiska in prosto kolportajo.
6. Odpravo smrtnih kazni.
7. Zahtevamo republiko.

Brez dvoma so to bile močno postavljene bistvene zahteve delavstva. Posebno zadnja točka je popolnoma razumljiva, saj v tistih dneh še ni bilo niti majhni meri širokih slojev znano, kakno obliko vladavine bo nova država enota zavzela.

Nadaljnja poglavja zahtev delavstva, organiziranega v JSZ, obravnavajo bolniško zavarovanje, kjer je prav zanimiva prva zahteva »Bolniščina naj bo enaka plači, ki jo ima delavec, in sicer za ves čas bolezni.« In zadnja: »Država naj ustanovi delavska zdravilišča, toplice itd., ki naj bodo brezplačna.« Posebno pomembna je zahteva po starostnem zavarovanju, ki določa: »Kdor dela določeno vrsto let, ki se določajo delu primerno, imej pravico do penzije, ki ne sme biti nižja od njegove najvišje plače. Po smrti ali zaradi nezgode umrlih zavarovancev se izplačuje penzija naprej njegovi ženi in njegovim nedoraslim otrokom.« Prav tako je zahtevalo delavstvo, da vlada »vso pozornost obrača na izseljevanje«.

Natančneje se oglejmo zahteve, ki jih resolucije postavljajo pod poglavje delavskega varstva. V tem področju zahtevajo:

1. Delavske svete in državni delavski svet. Delavski sveti naj se volijo po okrajih in po strokah, in sicer po proporenem načinu. Naloga krajevnih svetov je, urejati razmere delavstva do podjetnikov, izdelovati načrte zakonov, ki so v korist delavstva, nadzirati, kako se zakoni glede delavskega varstva in delavskega zavarovanja izvršujejo, v spornih zadevah med delavci in delodajalci oddajati svoja mnjenja, urejevati plače; državni svet ima nalogo izdelati in državnemu zboru predlagati vse zakonske načrte, ki se tičejo delavstva, oddajati razsodbe v spornih točkah med delavci in podjetniki. Krajevni delavski svet vodi krajevno, državni delavski svet pa državno posredovalnico za delo. V krajevni svet spadajo tudi delavski nadzorniki in nadzornice, ki jih delavstvo voli sa-

mo, a jih država plačuje, kakor tudi zdravniki, ki imajo dolžnost skrbeti za delavsko zdravstvo in higieno.

2. Uvede se naj najvišji Surni delavnik povsod, razen pri poljedelskih delavcih.

3. Odpravijo naj se delavske in poselske knjižice.

4. Uvede naj se brezpogojno popolni nedeljski počitek.

5. Vsak delavec ima pravico vsako leto do najmanj štirinajstidnevnega plačanega oddiha.

6. Zahteva se varstvo mladoletnih delavcev. Pred 14 letom ne sme nihče v delo.

Prav tako postavljajo resolucije zahteve v zavarovanju za primer onemoglosti in starosti, kjer med drugim predvidevajo tudi povišanje mesečne rente v primeru naraščanja delavskih plač in zahtevo, da spada onemoglost pod nezgodno zavarovanje. Delavsko zavarovanje namreč resolucije dele v: bolniško, nezgodno (kamor spada tudi zavarovanje za primer onemoglosti), starostno in brezposelno zavarovanje. Zato zahtevajo, naj se »ustanovi državna prisilna zavarovalnica za vse delavstvo brez razlike, ali je delavstvo zaposleno v državnih ali privatnih podjetjih. Pod to zavarovanje spadajo tudi kmetijski in gozdarski delavci, posli in služkinje. Zavarovalnino plačuje delodajalec iz svojega.«

Med zadnjimi in prav močno postavljenimi zahtevami najdemo tudi te zahteve: »Določijo se v vseh strokah minimalna delavska plačila, pod katero ne sme nikdo delavca plačevati. Minimalno delavsko plačo določajo krajevni delavski sveti, krajem, delu in življenjskim potrebam primerno. Prepove se žensko delo pri težkih in nevarnih strojih. O tem odločajo krajevni delavski sveti. Prepove se vsako nočno delo, ki ni zaradi dela samega neobhodno potrebno. O tem odločajo krajevni delavski sveti. Priznajo se strokovne delavske organizacije. Podjetja, ki so za splošnost življenjskega pomena, naj se podržavijo.«

Resolucije, ki sem jih prav na krat-

ko in v najbolj pomembnih točkah skušal nekoliko prikazati, brez dvoma predstavljajo pomemben akt smotnega in aktivnega prizadevanja JSZ v pomembnih dneh za delavstvo. Dokaz so nam, kako je JSZ vedno ostajala zvesta delavstvu in poznala le eno samo, temeljno in bistveno važno načelo — predstavljati vredno, modro in uspešno delavske množice. Med vsemi strokovnimi delavskimi organizacijami se je v najvišji meri zavedala tudi v težkih in neurejenih povojnih dneh svojega poslanstva in posvetila vso svojo pozornost in vse moči v važnih dneh, ko se je oblikovala nova državna tvorba južnih Slovanov, delavskemu problemu in pravičnemu, socialnemu ter potrebam odgovarjajočemu reševanju važnega problema.

Bili so to dnevi, ko se je delavstvo, ki je bilo organizirano v JSZ, dobro zavedalo svoje narodne dolžnosti. Po vseh krajih, kjer so delovali skupine JSZ, je delavstvo igralo v narodnem naporu in trudu, v Trstu, Gorici, Idriji, Celovcu, Gradcu, Črni, Mežici, Prevaljah so pričeli velikega in važnega dela. Tudi izlet slovenskega krščansko socialističnega delavstva, ki ga je JSZ priredila na Koroško k Vrbskemu jezeru, je dokaz narodnega udejstvovanja in dela. V Vetrinju se je ta dan — 15. junija 1920 — vršil delavski tabor, ki se ga je udeležilo nad 700 ljudi, ki so se pripeljali s posebnim vlakom iz vseh strani Slovenije v Vetrinjo. Narodni svet v Borovljah je JSZ poslal pismo, v katerem med drugim pravi: »Tukajšnji Narodni svet z navdušenjem pozdravlja načrt glede izleta 15. junija na Otok na Vrbskem jezeru. Ker množica 500 ljudi s skupnim pohodom skozi Vetrinje priredi nekako manifestacijo (s prepevanjem narodnih pesmi, kar bo gotovo na ljudstvo vplivalo), priporočamo skupen pešizlet.«

Tako nam je naš star in zaprašen arhiv, ki ga zdaj urejamo, odkril nekaj prav močnih in dovolj zgornjih dokumentov, ki pričajo jasno o resnični zvestobi JSZ delavstvu in slovenskemu narodu.

(Dalje prihodnjič.)

Razgledi

Osvojitve Sredozemlja je cilj vsega delovanja sil osi, ki smo ga videli zadnji mesec. Delovanje se je začelo z zasedbo Romunije, ter nadaljevalo s posvetovanji s Francijo in Spanijo. Priprave so bile torej diplomatskega značaja kakor tudi vojaškega. Za Italijo in Nemčijo so bile uvod v odločne spopade z Anglijo in z njenimi zavezniki na vseh točkah Sredozemskega morja. Ker napadi na Anglijo samo niso v napovedanem času imeli uspehov, ki so jih predvidevali in hoteli, so bili napravljeni novi načrti, katerih končni cilj je, poraziti Anglijo na vseh njenih močnih točkah v Sredozemskem morju. S tem bi bila onemogočena pot Anglije po Sredozemlju, odrezan bi bil dovoz nafte iz Perzije, otežkočen pa tudi sploh promet Anglije z Vzhodom. Kajti s posestvijske vse severne afriške obale bi naloga ne bila prevelika, da se zasedejo tudi važne točke zahodne obale, ob kateri gredo sedaj ogromni angleški »konvojji«, skupine trgovskih ladij spremljane od vojnih ladij, iz Indije, Avstralije in južne Afrike. To so cilji, za katere se je s tem tednom začela tudi vojaška borba in na katere bo obrnjena bodoče tedne vsa naša pozornost, posebno še, ker smo s tem postavljeni v sredo plametečega Sredozemlja.

Vojni plamen je zajel Grčijo v ponedeljek zjutraj, ko so se pričele prve sovražnosti med Grčijo in Italijo. Grčija je zahteve Italije, da ji odstopi oporišča za ladje in za letalstvo po kratkem posvetu odklonila. Obenem je takoj zaprosila za pomoč tudi zavezniško Anglijo, ki je pomoč takoj dala. Prav tako je tudi zavezniška Turčija stopila v razgovore zaradi izpolnitve zavezniške pogodbe do Grčije. Turški državniški so že vse leto izjavljali, da bi pomenil napad na Grčijo tudi že napad na Turčijo, Grčija sama je imela že od zadnjih napetosti vojsko pod orožjem skoraj v celoti. V kolikor niso bili vsi obvezniki pod zastavo, je bila v ponedeljek zjutraj odrejena še mobilizacija. Vojni spopad med Grčijo in Italijo ne spada sicer v vrsto presenečenj sedanje vojne, ker je priprava te vojne bila že dalj časa očitna, vendar bo razvoj teh vojnih dogodkov v naši bližini potegnil nase večjo pozornost kot vsi dosedanja vojni dogodki. Potek vojne v Sredozemlju bo gotovo močno odločilen za končni izid vojne, čeprav po angleških in ameriških poročilih ne bo edino odločilen ali končno odločilen.

V zahodnem delu Sredozemlja, to se pravi v območju, kjer ležita Spanija in južna Francija ob začetku tega tedna položaj ni bil razčiščen. Konferenca, ki so jih imeli zastopniki Francije in Spanije s Hitlerjem prejšnji teden, niso še pokazale javnosti, kaj je bilo sklenjeno. Francoska vlada je v nedeljo službeno objavila, da je dosežen sporazum, da se med Francijo in Nemčijo sklene načelno sodelovanje. Ameriški časopisni uradi pa so poročali, da je Petain odklonil vojno sodelovanje z Nemčijo ter odklonil tudi izročitev letalskega in pomorskega brodogradnje ter oporišč za te vrste orožja. Ker je najbrže Nemčija ravno te stvari potrebovala in se zato pogajala, končna sodba o poteku teh pogajanj ni mogoča, dokler ne bodo objavljene službene objave. Ako je bila razdeljena samo afriška posest in druge francoske kolonije, potem to za razvoj vojne ni nov, važen dogodek. Sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem, ki sta ga imela v ponedeljek v Florenci, je trajal več ur. Uradno obvestilo je povedalo, da so bila v razpravi vsa tekoča politična vprašanja in da je bilo doseženo popolno soglasje. Po švicarskih vesteh je bil ta sestanek zaključni razgovor glede Spanije in Francije ter je ugotovil kakšni so uspehi razgovorov s Francoskom in Petainom.

Zadržanje Turčije, grške zaveznice ni bilo tekom ponedeljka pojasnjeno. Grški predsednik Metaxas je imel po začetku vojnih sovražnosti četrtturni telefonski razgovor s turškim predsednikom. Obenem pa je imel turški poslanik v Moskvi dalje posvete z Mo-

lotovim. Turško časopisje v ponedeljek ni pisalo ničesar določnega o stališču Turčije glede pomoči Grčije. Moglo se je sklepati, da čaka Turčija tudi na odločitve Bolgarije. Turška vojaška misija je prišla v Atene že v nedeljo.

»Mirno gledamo v bodočnost«, je rekel bolgarski kralj Boris ob otvoritvi skupščine v ponedeljek. »Bolgarija je storila vse za svojo obrambo in ve, da je vsak Bolgar pripravljen žrtvovati se za domovino.« V ponedeljek je bolgarsko časopisje poročalo, da vlada v

Sodobna delavska organizacija

Zadnji »Slovenski delavec«, glasilo Zveze združenih delavcev, piše v članku: »Jugoras, HRS in ZZZ«, da je od narodnih strokovnih gibanj v naši državi najstarejša Zveza združenih delavcev. Narodno strokovno zvezo, pravi ta list, da zaradi njenega imena še ne more smatrati za nacionalno gibanje, ker ji manjka »sodobne linije«.

Razumljivo, da »Slovenski delavec« v tem članku stremi za ureditvijo vprašanj med tremi delavskimi organizacijami, to je med Jugoraso, HRS in ZZZ, da bi bile potem te tri delavske organizacije edine predstaviteljice jugoslovanskega delavstva. Med drugim pravi, da so odnosi med Jugoraso že urejeni, da pa s HRS še niso. Z nekako nezadovoljnostjo ugotavlja, da je razumljivo, da so Hrvatje zaradi preteklosti zadnjih desetletij zelo nezupljivi in da so zaradi svojega položaja tudi precej nedostopni. Tolaži pa se »Slovenski delavec« s prepričanjem, da bo čas doprinesel svoje in zaradi nujnosti stvari dosegel, da bo prišlo do sodelovanja med enotno slovensko, enotno hrvaško in enotno srbsko delavsko stanovsko organizacijo.

Ne glede na »sodobno« ustanovitve ZZZ (to rojstvo je bilo res sodobno po vseh pripravah) in »sodobnemu« ubijanju jugoslovanske strokovne zveze po slovenskem časopisju, revijah, po raznih tečajih, predavanjih in konferencah, po »sodobnem« zavzetju delavskih zavodov, je vendarle sodobnost slovenske ZZZ zelo zanimiva. Ta sodobnost je v tem, da ZZZ še vedno obstoja, čeprav delavstvo za njo ne mara in jo povsod odklanja. Če danes za ZZZ Narodna strokovna zveza ni

Bolgariji prepričanje, da druge balkanske države ne bodo posegle v grško-italijansko vojno. Če pa bi posegle še druge države, potem Bolgarija ne bo mogla ostati ob strani. O zahtevah, ki jih je bolgarsko časopisje že dalje časa naznanjalo, da namreč Bolgarija zahteva dohod do morja skozi Grčijo, prve dni ni bilo slišati.

Letalska vojna med Anglijo in Nemčijo ni svoje silovitosti v ničemer zmanjšala. Dnevni napadi na obeh straneh so se opravljeni z isto silovitostjo. Angleški letalci so pričeli prihajati tudi nad česko ozemlje. Enako so se pričeli napadi tudi nad Italijo. V borbo nad Anglijo so začela prihajati tudi italijanska letala.

več sodobna, to radi verjamemo, vemo pa tudi, da je bila NSZ »sodobna«, še preden je ZZZ zagledala luč sveta v tej naši solzni dolini. Položaj se je pri nas pač toliko spremenil, da so ljudje, ki so imeli pred leti vsaj unitarističen vpliv na NSZ, šli v pokoj in da so prišli na vrhunc druge ljudje, ki se po svojih »sodobnih« metodah po umetno hranjeni ZZZ od onih prav nič ne razlikujejo.

Prav zaradi tega radi verjamemo, da je edina rešitev »sodobne« ZZZ v tem, da se razpustijo vse svobodne delavske organizacije in da se slavnostno razglasi v Sloveniji ZZZ za edino zastopnico slovenskega delavstva, ki naj bi z Jugoraso in HRS vodila delavsko politiko v naši državi. To bi dišalo našim zelencem, seveda pa je vprašanje, kakšna bi šele potem bila »sodobna« slovenska socialna politika. To nam zadnji primer g. Prežljaja v lahkih obrisih prav očitno pove za njihove notranje razmere.

Toda, kakor vidimo, je zedinjenje ZZZ z Jugoraso še premalo, važno je, kaj pravi tretji činitelj v tej skupnosti, to je HRS. Tu pa je videti, da ne bo kruha, ker ima HRS malo več hrbenice kot pa naša ZZZ. Vse upanje naše ZZZ, da bo čas svoje prinesel, je bržkone le skomina po nečem, kar pa se ne bo zgodilo. In tako imamo Slovenci po zaslugi raznih ljudi vsakih pet let svoje »sodobne« delavske pokrete, ki so si po smernicah enaki, po svojih zaključkih pa tudi. Delavstvo ne vpraša za nobeno »sodobno« modo, ampak hoče pravico in kruh, ki pa ne diši po nobeni sodobnosti, ampak hoče le poštenost in odkritosrčnost.

Po naših krajih

Škofja Loka

Poroča. V ponedeljek 29. oktobra se je poročila naša zvesta tovarišica in obratna zaupnica Lavtra Ivana z gosposom Bergantom Valentinom. Tovarishi in tovarišice jima želijo na novi življenjski poti obilo sreče in božjega blagoslova.

Otiški vrh

V nedeljo 3. novembra ob 9 dopoldne bo širša seja tekstilne skupine v prostorih gostilne Pridgar v Št. Janžu. Ker bomo na tej obravnavali in sklopali o mnogih zadevah, je udeležba za vsakega člana skupine strogo obvezna.

Stahovica

Letošnje leto bo poteklo 5 let, odkar smo se tudi pri nas delavci prebudili ter začeli gledati v bodočnost slovenskega proletariata. Organizirali smo se v JSZ ter pričeli orati trdo njivo na Krokovem krščansko socialističnem polju. — Del našega delavstva je zaposlen v lesni industriji v Stahovici, drugi del pa v gozdovih Kamniške Bistrice.

Ce gre iz Stahovice proti Kamniški Bistrici, te na prijazni skali pozdravlja kapelca z razpelom. Tod mimo je pred nekaj leti vodila glavna pot v Kamniško Bistrico. V zadnjih letih pa je zgradila banovina lepo novo cesto, ki pa ne vodi več mimo imenovane kapelice, ampak nekoliko niže, tako, da je ta kapelica postala popolnoma zapuščena in osamljena. Naše delavstvo je že večkrat izpovedalo željo, da naj bi se ta križ prestavil v skalo ob novi cesti, kjer bi res služil svojemu pravemu namenu. Iz spoštovanja do zapuščenih znamenj ter iz zavesti, da so razpadajoča znamenja pred tujci našemu kraju v sramoto, se je končno lotilo tega dela delavstvo samo. Zamislili smo si načrt in sklenili, da se ob cesti vkleše v skalo novo bivališče Križanemu. Pričeli smo med našimi člani ter drugimi vaščani in somišlje-

Za 8 din

dobiš priročnik o delavski zakonodaji, podatke o tvojih pravicah pri OUZZ in borzi dela, o delavskih davkih, ordinacije OUZZ v vseh krajih, vozni red za vse proge, poštne določbe itd. v novem Delavskem koledarčku, ki izide te dni.

Delavstvo tovarne „Tekstilana“ v Kočevju doseglo zvišanje plač

Tekstilno delavstvo tovarne »Tekstilana« v Kočevju je meseca septembra pričelo akcijo za povišanje plač. Delavstvo je imelo zelo nizke plače. Zato se je pred časom v zelo veliki večini organiziralo v JSZ. Vodstvo podjetja na vlogo za povišanje plač ni odgovorilo. Pri razgovorih, ki so bili 22. oktobra je vodstvo podjetja izjavilo, da ni bilo proti zvišanju plač, pač pa je čakalo nove uredbe o minimalnih mezdah. Vodstvo podjetja je na razpravi pojasnilo, da bo plačevalo veljavne minimalne mezde. S tem je delavstvo na svojih plačah precej pridobilo, to pa zaradi tega, ker je bila višina starih plač zelo nizka. Nastaja samo vprašanje v koliko bo podjetje izvajalo plačevanje mezd po novi uredbi; posebno pride to v poštev pri akordnem delu. Pri vsem tem pa bo moralo biti delavstvo tisti činitelj, ki bo pazilo na pravilno izvajanje uredbe. Nujno pa je, da ostane delavstvo še naprej enotno, ker bo to enotnost rabilo še za bodoče borbe.

Zapiski

Javno vprašanje g. Ogrinu Francu, sedaj članu ZZZ. Bivši član JSZ g. Fr. Ogrin, ki je v hipu spoznal, da z JSZ ne more več sodelovati, temveč je »kot Slovenec, kot katoličan in kot delavec« spravil svoje ravnanje v soglasje s svojo vestjo s tem, da je vetopil v slovensko podružnico »Jugoslovanskega radniškega saveza — ZZZ«, ki je versko indiferentna, nacionalno pa unitaristična delavska organizacija z znanim programom in načeli, je v 45. številki »Slovenskega delavca« objavil nekakšno svojo izjavo pod naslovom »Predsednik gradbene zveze JSZ je naš«, kjer mrgoli netočnosti in pomanjkljivosti, ki bi jih g. Ogrin kot bivši funkcionar JSZ brez dvoma ne smel zaradi resnice napisati.

Med drugim je v tej izjavi tudi govora o prošlih časih, »ko so v pisarni JSZ začeli izdajati posebno politično glasilo »Slovenska politika« s tako vsebino, da bi jo lahko izdajali tudi pravi boljševiki.« Ker je ta trditve popolnoma zgrešena in napačna, dovolite g. Ogrin Franc, sedaj član Jugorasa — ZZZ, nekoč pa zelo zagrižen JSZ-jar, da Vam postavim kot izdajatelj prve in edine številke »Slovenske politike«, nekaj vprašanj, na katera mi blagovolite odgovoriti, če Vam je še kaj pri srcu resnica.

1. Ali ste videli na lastne oči in mi morete to s pričami dokazati, da so »posebno politično glasilo« »Slovenska politika« s tako vsebino, da bi jo mogli izdajati tudi pravi boljševiki, izdajali, kakor pravite Vi, »v pisarni JSZ«?

2. Ali ste sploh videli »Slovensko politiko« in ali sploh veste in morete vsaj približno pomoviti, kaj je bilo objavljeno v »Slovenski politiki«, da si upate trditi o njej, da je imela »tako vsebino, da bi jo lahko izdajali tudi pravi boljševiki«?

3. Ali sploh veste, kaj je to boljševizem, ki ga imate v zvezi s »Slovensko politiko« polna usta?

Povedati Vam namreč želim samo to-le: s to točko svoje izjave ste močno oklevetali JSZ in ji skušali podtakniti časopis, s katerim JSZ ni imela nikoli nobene zveze, obenem ste pa oklevetali tudi mene, ki sem »Slovensko politiko« napisal in izdal — in za njo tudi odgovarjal pred oblastmi — z boljševizmom. In veste, da lahko najdem tudi jaz podobno pot, da dohim za to kleveto zadoščen, pot, kakor jo zelo radi ubirajo ljudje, ki ste jim s svojim »spreobrnjenjem« prišli zelo blizu.

V Ljubljani, 28. oktobra 1940.
Musek K. Vitko.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

List ureja in za njega odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice«. Srečko Fajfar, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blojce)

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumph« »Styria«, »Austrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110